

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 307

van **JOHAN DANEN**

datum: 29 februari 2024

aan **JO BROUNS**

VLAAMS MINISTER VAN ECONOMIE, INNOVATIE, WERK, SOCIALE ECONOMIE EN LANDBOUW

Bovenlopen Zwarte Beek, Bollisserbeek en Dommel in Houthalen-Helchteren en Peer - Steun gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB)

Ruim dertig jaar geleden vestigde een van oorsprong Nederlands bedrijf zich op de grens van Houthalen-Helchteren en Peer rond de bovenlopen van de Zwarte Beek, Bollisserbeek en Dommel. Lokale natuurverenigingen moesten met lede ogen toezien hoe het gebied binnen de kortste keren een private ruilverkaveling van de eerste generatie onderging. Op een termijn van enkele jaren was van kleinschaligheid of van groenblauwe dooradering geen sprake meer, was het hele gebied grootschalig geëgaliseerd en gedraineerd, en waren alle historische graslanden omgezet in rijk bemeste akkers. De ondernemer in kwestie werd niet of nauwelijks gehinderd door enige vorm van stedenbouwkundige handhaving, noch vanuit Vlaanderen, noch vanuit de lokale besturen. De van oorsprong louter intensieve landbouwactiviteiten ondergingen in de loop der jaren diverse vormen van 'verbreding', onder andere met de bouw van een grootschalige vergistingsinstallatie.

Het grote publiek kreeg pas in 2019 een eerste inkijk in de milieugevolgen van die praktijken, met krantenkoppen genre "210.000 euro aan geldboetes voor verontreiniging van bodem en oppervlaktewater".

Dat terwijl in 2015 al een INBO-rapport (INBO.R.2015.8532699 'Huidige milieudruk in het brongebied en de bovenloop van de Zwarte Beek, de Bolisserbeek en de Dommel en mitigerende maatregelen') (INBO: Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek) gedetailleerd in kaart bracht hoe wijdverspreid en ernstig de gevolgen waren van die wanpraktijken voor bodem, grondwater en oppervlaktewater, ook buiten de terreinen van de onderneming.

Na ongetwijfeld een langdurige afweging kwam het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) in de zomer van 2023 met het moedige bericht dat de Vlaamse overheid die gronden - ruim 150 hectare - zal verwerven, enerzijds om zo spoedig mogelijk een eind te kunnen maken aan verdere verontreiniging en anderzijds om de ongetwijfeld zeer dure herstelmaatregelen financieel en operationeel in een meerjarenplanning te kunnen steken.

Uiterekend de zelfverklaarde verdedigers van het familiale Vlaamse landbouwbedrijf, de Boerenbondwoordvoerders, trokken in de media fel van leer tegen die aankoop. Niet omdat de Vlaamse overheid in feite langjarige en planmatige milieuverontreiniging van landbouwgronden en watervoorraden lijkt te belonen met een vastgoedtransactie, maar wel omdat de gronden grotendeels gewestplangewijs zijn gelegen in landbouwgebied, compleet voorbijgaand aan het inhoudelijke gegeven dat de langjarige milieuverontreiniging de betreffende landbouwgronden langjarig ongeschikt heeft gemaakt als basis van de Vlaamse voedingsketen. En dat voor een Vlaamse landbouw die, aldus de minister, tot de duurzaamste en meest klimaatvriendelijke van de wereld moet worden gerekend.

1. In de onder snelwegblokkades afgedwongen bilaterales tussen de Vlaamse Regering en het georganiseerde deel van de landbouwkolom tijdens de voorbije krokusvakantie was ook een vertegenwoordiging van de Boerenbond aanwezig.

Is tijdens die bilaterales de aankoop vanwege het ANB vanuit de Boerenbond aangehaald als argument om de aankooppolitiek van het ANB in een kwaad daglicht te stellen? Welke andere aankoopdossiers in de provincie Limburg sinds 2019 zijn bijkomend door de Boerenbond onder de aandacht van de Vlaamse Regering gebracht? Als die argumenten schriftelijk zijn ingebracht, graag een afschrift van die documenten aan het Vlaams Parlement in antwoord op deze schriftelijke vraag.

2. Het bedrijf in kwestie was, volgens de gegevens van de Belgische lijst van begunstigden van Europese landbouwsteun, zowel in 2021 als in 2022 met grote voorsprong de grootste ontvanger van GLB-landbouwsteun in de gemeente Houthalen-Helchteren. In beide jaren bedroeg de EU-subsidiëring ruim 115.000 euro, waarvan in beide jaren circa 38.000 euro onder rubriek II.4 'Betaling voor klimaat- en milieuvriendelijke landbouwpraktijken. Titel III, hoofdstuk 3', met als duiding "Vergroening is een ontkoppelde areaalbetaling per betaalde hectare. Doel ervan is drie landbouwpraktijken ten gunste van het klimaat en het milieu in acht te nemen: gewasdiversificatie, het in stand houden van blijvend grasland, alsmede de aanwezigheid van ecologisch aandachtsgebied op hun landbouwareaal."

Kan de minister verklaren op basis waarvan uitgerekend dit bedrijf onder die doelstellingen jaarlijks zo'n bedragen mocht ontvangen? Is de minister het eens met de conclusie dat de GLB-betalingen in 2021 en 2022 het principe 'de vervuiler wordt betaald' hanteren, zelfs voor groene doelstellingen? Onderneemt het Agentschap Landbouw en Visserij (ALV) alsnog stappen om die bedragen terug te vorderen?

3. De betalingen voor 2023 binnen het GLB 2023-2027 zijn nog niet bekend, maar via het Geoloket landbouw blijkt dat de aan te kopen bedrijfsgronden ook in 2023 geactiveerd zijn voor het ontvangen van EU-landbouwsteun.

Kan de minister aangeven of het begunstigde bedrijf ook onder de nieuwe GLB-regels voor 2023 een gelijkaardig of zelfs hoger 'vergroenings'-bedrag mag bijschrijven op de rekening?

ANTWOORD

op vraag nr. 307 van 29 februari 2024

van **JOHAN DANEN**

1. Het klopt inderdaad dat ik als Vlaams minister van landbouw het landbouwakkoord dat de Vlaamse regering sloot met de landbouwerorganisaties mee heb onderhandeld. Daarin is inderdaad besloten dat de Vlaamse overheid geen gronden meer zal aankopen in herbevestigd agrarisch gebied en agrarisch gebied bevestigd na RUP en tot 1 oktober ook niet meer zal aankopen in agrarisch gebied (behalve voor landbouwdoeleinden, infrastructuurwerken, in SBZ of in het kader van een grondenbank voor landbouw). Dit werd echter niet besproken of besloten omwille van een bepaalde case, maar omdat we lange termijnszekerheid en toegang tot grond willen verzekeren voor onze landbouwsector, en het daartoe van belang is dat een overheid, zoals ANB, gericht koopt voor natuur in die gebieden die daartoe bestemd zijn. Om de grote knoop tussen landbouw & natuur te ontwarren heb ik een open ruimtepact voorgesteld en zitten alle actoren in de open ruimte nu aan tafel met het oog op landgebruik.
2. Binnen het GLB 2015-2022 was er inderdaad de vergroeningspremie. Om de vergroeningspremie te ontvangen, moesten landbouwers op hun subsidiabel areaal de volgende klimaat- en milieuvriendelijke landbouwpraktijken naleven: gewasdiversificatie toepassen, areaal blijvend grasland behouden en beschikken over voldoende ecologisch aandachtsgebied. De Europese regelgeving en Vlaamse regelgeving schreven voor welke regels nageleefd moesten worden om de vergroeningspremie te ontvangen. Wanneer de betrokkene aan de vooropgestelde voorwaarden voldeed, is er geen rechtsgrond om de vergroeningspremie niet uit te betalen of terug te vorderen.

Naast de specifieke voorwaarden om de vergroeningspremie te krijgen, moesten landbouwers in het GLB 2015-2022 de randvoorwaarden naleven opdat ze de volledige steun konden ontvangen. Binnen de randvoorwaarden waren er eisen en normen, zoals een verbod op mestlozing en verbod op lozen van fytoproducten en andere gevaarlijke stoffen. Het Agentschap Landbouw en Zeevisserij deed zelf ook controles op naleving van de randvoorwaarden en had met een aantal (beheers)diensten binnen de Vlaamse Overheid een samenwerkingsprotocol afgesloten over de controle op de naleving van de randvoorwaarden. In zo'n protocol worden afspraken gemaakt in verband met de betrokken beheerseisen en normen, het uitwisselen van gegevens, de mogelijkheid tot geïntegreerde controles en de opvolging van de randvoorwaarden. Deze beheersdiensten voeren heel wat controles uit in het kader van hun eigen controleopdrachten. Als deze betrekking hebben op de randvoorwaarden, wisselen de beheersdiensten de niet-nalevingen uit met het Agentschap Landbouw en Zeevisserij dat dit in rekening brengt bij de uitbetaling van de steun. Ook binnen het GLB 2023-2027 geldt dit principe.

3. De betalingen voor campagnejaar 2023 zijn nog volop lopende. Bijgevolg zijn er geen gegevens ter beschikking. Wel bestaat de vergroeningspremie niet meer in het huidige GLB 2023-2027.